

JATKO-OPINTOJEN OHJAUS
Hyviä ohjauskäytänteitä
jatko-opintojen ohjaajille

Sanna Pasonen-Seppänen
Kehittämishankeraportti
Elokuu 2008

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Pasonen-Seppänen, Sanna	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 25	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen ☐ saakka	
Työn nimi Jatko-opintojen ohjaus - Hyviä ohjauk käytänteitä jatko-opintojen ohjaajille		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) Vesa Vuorimaa, Jyväskylän ammattikorkeakoulu Rita Sorvari, Kuopion yliopisto		
Toimeksiantaja(t) Kuopion yliopisto, Biolääketieteen laitos / anatomia		
Tiivistelmä <p>Tutkimus ja viimeisimpään tutkimustietoon perustuva opetus ovat yliopistojen keskeisimmät tehtävät. Suurimman osan yliopistoissa tehtävästä tutkimuksesta tekevät tohtorikoulutettavat omissa väitöskirjaprojekteissaan. Tohtorikoulutettavat vievät tiedettä eteenpäin Suomessa ja juuri heidän tutkimustulostensa ja valmistuvien väitöskirjojen (tutkimusten) perusteella yliopistot saavat ulkopuolista rahoitusta. Tohtorikoulutettavien työhyvinvointi ja sen myötä tuloksellisuus vaikuttavat hyvin laajasti koko akateemiseen yhteisöön.</p> <p>Opetusministeriö teetti vuonna 2005 tutkimuksen suomalaisesta tohtorikoulutuksesta, jossa selvitettiin jatko-opiskelijoiden kokemuksia ja arvioita koulutuksestaan. Tässä tutkimuksessa selvisi, että tohtorikoulutettavat ovat tyytyväisiä saamaansa jatkokoulutukseen mutta kokevat suuria puutteita jatko-opintojen perehdyttämisessä, ohjauksessa ja mentoroinnissa. Suuri osa koki, ettei ohjaaja ollut osoittanut mielenkiintoa heidän jatko-opintojaan kohtaan ja keskustellut heidän kanssa tutkimukseen liittyvistä asioista. Nämä ongelmat ohjauksessa hidastivat väitöskirjatutkimuksen etenemistä.</p> <p>Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on käsitellä jatko-opintojen ohjausprosessia. Hankkeessa kartoitetaan jatko-opintoihin ja niiden ohjaamiseen liittyviä asioita sekä pyritään löytämään ohjausprosessista kriittisiä kohtia, joissa ohjauksen tarve korostuu jotta tohtorikoulutettava saisi tarvitsemaansa tukea väitöskirjatyössään ja ammatillisessa kehitymisessään. Työssä kuvataan jatko-opintojen ohjaamiseen ohjauk käytänteitä, joissa otetaan huomioon opiskelun ohjaus, urasuunnittelun ohjaus ja persoonallisen kasvun tukeminen. On kuitenkin muistettava, että ohjaustyö on aina opiskelijalähtöistä, joten yhtä ainuttakaan oikeaa ohjausmallia ei ole olemassa, sillä jokainen opiskelija on erilainen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) jatko-opinnot, tutkijakoulutus, tohtorintutkimus, ohjaus, väitöskirja		
Muut tiedot		

Author(s) Pasonen-Seppänen, Sanna	Type of Publication Development project report	
	Pages 25	Language Finnish
	Confidential ☐ Until	
Title Guidance in doctoral studies – good supervision practices for teachers		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) Vesa Vuorimaa, Jyväskylä University of Applied Sciences Rita Sorvari, University of Kuopio		
Assigned by University of Kuopio, Institute of Biomedicine, Anatomy		
Abstract <p>The mission of universities is to conduct scientific research and provide undergraduate and postgraduate education based on it. Doctoral students are responsible for most of the research work done in the universities. They promote the science in Finland and universities get resources just based on their research results and doctoral theses (the number of doctor's degree). The working welfare of doctoral students and thus their profitability affects greatly to the whole academic community.</p> <p>In 2005, the Ministry of Education investigated Finnish doctoral education. This research focused on doctoral students' experiences and evaluations of their education. In this research, it was found that doctoral students are generally satisfied with the content of postgraduate studies but they have confronted great deficiencies in introducing to the postgraduate studies, in supervision and in all kind of mentoring. Most of doctoral students felt that their supervisor is not interested in their doctoral studies and has not discussed relevant issues related to their research work with them. Their doctoral thesis work was delayed by these problems.</p> <p>The aim of this development project is to deal with processes of student guidance in postgraduate studies. This development project describes the issues related to postgraduate studies and to the supervision of these studies. In this project, it is aspired to find critical phases in doctoral studies where the need of supervision is emphasized. This work aims to describe good supervision practices, in which the study guidance, career supervision and personal growth support are taken into account. However, one must not forget that all kind of supervision must be student-centred and it is impossible to give one supervision model, because all students are different.</p>		
Keywords post-graduate studies, doctoral education, doctor's degree, guidance, doctoral thesis		
Miscellaneous		

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	2
2. JATKO-OPINNOT TUTKIJAKOULUTUKSESSA	3
2.1. Jatko-opintojen sisältö.....	3
2.2. Tutkijakoulut.....	4
2.3. Jatkokoulutuksen tavoitteet	5
2.4. Jatko-opintojen ohjaukseen liittyviä mahdollisia ongelmia	7
2.5. Mistä mahdolliset puutteet ohjauksessa johtuvat.....	9
3. OHJAUKSEN TAUSTAA.....	12
3.1. Ohjaus käsitteenä	13
3.2. Ohjauksen tavoitteet.....	14
3.3. Toimiva ohjauskeskustelu	15
4. HYVIÄ OHJAUSKÄYTÄNTEITÄ JATKO-OPINTOJEN OHJAAMISEEN.....	16
4.1. Pätevän ohjaajan ominaisuuksia	17
4.2. Jatko-opintojen ohjausprosessi – kuinka ohjaaja tukee nuoren opiskelijan kasvamista asiantuntijaksi / ammattitutkijaksi	17
4.3. Ulkopuoliset työn etenemisen seuraajat / seurantaryhmä	20
4.4. Uraohjaus.....	20
5. YHTEENVETO.....	22
6. LÄHTEET	24

1. JOHDANTO

Opetusministeriön vuonna 2005 teettämässä tutkimuksessa jatko-opiskelijoiden kokemuksista ja arvioista tohtorikoulutuksesta nousee esille huomattavia puutteita jatko-opintojen ohjauksessa ja perehdyttämisessä (Hiltunen ja Pasanen, 2006). Kehittämishankkeeni liittyy korkeimman akateemisen opinnäytetyön, väitöskirjatyön sekä siihen liittyvien jatko-opintojen ohjaamiseen. Työssä käydään läpi jatko-opintojen sisältöä ja niiden ohjaukseen liittyviä mahdollisia ongelmia. Kehittämishankeraportissa keskitytään ohjauksen teoreettiseen taustaan sekä mietitään hyviä ohjaukäytänteitä jatko-opintojen ohjaamiseen. On kuitenkin muistettava, että ohjaustyö on aina opiskelijalähdistä (/asiakas), joten yhtä ainoaa oikeaa ohjausmallia ei voida antaa. Työn aineistoina olen käyttänyt Kirsi Hiltusen ja Hanna-Mari Pasasen tekemää valtakunnallista kyselytutkimusta 'Jatko-opiskelijoiden kokemukset ja arviot tohtorikoulutuksesta 2005' sekä Kuopion yliopiston tekemää kyselytutkimusta samalta vuodelta (<http://www.uku.fi/hallinto/suunn/jatkoopinnotjaohjaus05.htm>).

Yliopisto-opiskelijan ohjausmenetelmien kehittäminen on tullut ajankohtaiseksi tällä vuosikymmenellä, sillä on huomattu, että tutkinnon suorittaminen kestää Suomessa kauemmin kuin muissa Euroopan maissa ja joillakin aloilla opintojen keskeyttäminen on yleistä (Palovaara ym. 2003). Lisäksi tänä päivänä yliopiston perus- ja jatko-opiskelijat ovat aikaisempaa epäyhtenäisempi joukko, joten ohjauksen tarve on korostunut. Työelämän ja yhteiskunnan muutosten johdosta opintojen ohjauksessa korostuu nykyisin uraohjaus. Työelämän pirstaleisuus, tutkimuksen pätkätyöluonteisuus edellyttävät tulevilta tohtoreilta muutosvalmiutta. Lisäksi vuosittain valmistuvista lähes 1600 tohtorista vain viidennes voi jatkaa ammattitutkijana yliopistoissa (Lempiäinen, 2008), joten jatko-opintojen ohjauksessa tulee ottaa huomioon opiskelijan uravaihtoehdot jo opintojen alkuvaiheessa.

Itse olen omalla yliopistourallani siinä vaiheessa, että olen alkanut ohjata nuorempien opinnäytetöitä. Olen ohjannut pro gradu –tutkielmia ja lääketieteen opiskelijoiden syventäviä opintoja. Jatko-opintojen ohjauksesta minulla ei ole vielä kokemusta. Tämän kehittämishankkeen aihe lähti liikkeelle halusta kehittyä ohjaajana – perehtyä aiheeseen 'Kuinka tulla hyväksi opinnäytetyön ohjaajaksi'. Tiedän, että tällä saralla on niin itselläni kuin monilla muillakin opinnäytetöiden ohjaajilla paljon kehittymisen varaa. Hyvin toimiva ohjaus on yksi tärkeimmistä osa-alueista opinnäytetöissä ja eri-

tyisesti jatko-opinnoissa, jotka kestävät useita vuosia. Ohjaajan tehtävänä on opastaa, tukea ja kannustaa jatko-opiskelijoita väitöskirjatyössä, liittymisessä tutkijayhteisöön, ammatillisessa kehityksessä ja urasuunnittelussa. Toivon ja uskon, että oma kehittämishankkeeni tulee auttamaan itseäni sekä kaikkia laitokseni opettajia ja tutkijoita opinnäytetöiden ohjauksessa. Meistä kukaan ei ole seppä syntyessään, mutta tärkeintä onkin, että tiedostamme vahvuutemme ja puutteemme ja haluamme kehittyä. Tärkeää olisi, että ohjaaja pystyisi tunnistamaan opiskelijan tarpeet ohjauksessa ja tiedostaisi millaista on hyvä ohjaaminen ja pyrkisi siihen.

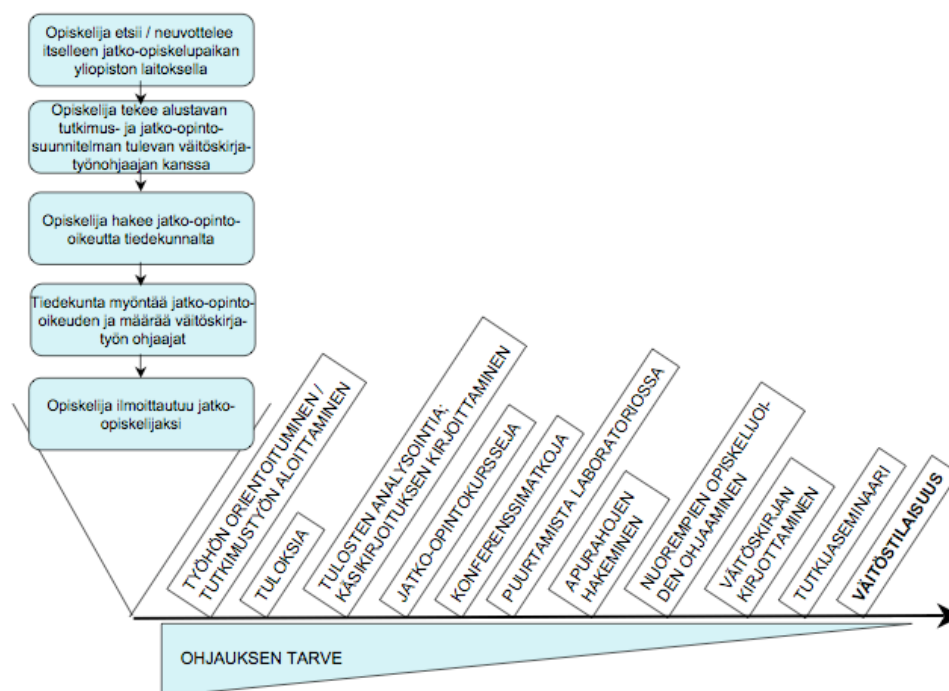
2. JATKO-OPINNOT TUTKIJAKOULUTUKSESSA

Tutkijakoulutus on yksi keskeisimmistä yliopiston tehtävistä. Tutkijakoulutuksen laatua pyritään parantamaan ja lisäämään valmistuvien tohtoreiden määrää. Jatko-opinnoilla on suuri merkitys paitsi tiedepoliittisesti myös taloudellisesti, sillä juuri valmiiden tutkintojen sekä tieteellisten julkaisujen perusteella yliopistot saavat rahoitusta. Tällöin on vaarana, että panostetaan tutkintojen määrään laadun sijasta. Esimerkiksi Kuopion yliopiston vuoden 2008 ja 2009 tuloksellisuustavoitteissa nimetään tohtorintutkintotavoitteeksi 87 uutta tutkintoa / vuosi (vuonna 2007 saavutettiin 76 tohtorintutkintoa) http://www.uku.fi/hallinto/suunn/tts_2009-2012.pdf.

2.1. Jatko-opintojen sisältö

Jatko-opinnot sisältävät väitöskirjatyön lisäksi 60 opintopisteen (op) verran koulutusta (**Kuva 1**). Niin luonnontieteissä kuin lääketieteessäkin väitöskirjatyö suoritetaan pääsääntöisesti tutkimusryhmässä. Aloitteleva väitöskirjatyöntekijä kirjautuu jatko-opiskelijaksi ja tekee jo opintojen alkuvaiheessa henkilökohtaisen jatko-opintosuunnitelman (HJOPS) joko yksin tai väitöskirjatyön ohjaajien kanssa (**Kuva 1**). Jatko-opintoihin tulee sisällyttää yleisiä tieteellisiä jatko-opintokursseja 10-30 op:n verran (esim. tieteen etiikan kurssit, kielikurssit) ja oman tutkimusalan teoreettisia tai metodologisia kursseja 30-50 op:n verran (esim. mikroskopiakurssit, osallistuminen konferensseihin). Lisäksi jatko-opiskelijan tulee laatia väitöskirja ja puolustaa sitä julkisesti. Väitöskirjaksi tarkoitettu opinnäytetyö on itsenäiseen tutkimukseen perustuva tieteellinen esitys omaan tieteenalaan kuuluvasta aiheesta. Useimmiten väitöskirja on ns. osajulkaisukirja, joka koostuu 3-5 osajulkaisusta (Patja ym. 1999). Jatko-opintojen kesto vaihtelee suuresti eri tutkimusalojen välillä. Kestoon vaikuttaa oleellisesti tekeekö jatko-opintoja päätoimisesti vai muun toimen ohella esim. opetustyön

ohella, rahoitustilanne (yliopiston virka, tutkijakoulupaikka, apurahatyö jne.) sekä luonnollisesti tutkimuksen luonne.

Kuva 1. Prosessikuvaus jatko-opinto-oikeuden hakemisesta ja esimerkki jatko-opinnoista tutkijakoulutuksessa. Luonnon- ja lääketieteen väitöskirja koostuu 3-5 osatyöstä, julkaisusta, joiden lisäksi jatko-opinnot sisältävät jatko-opintokursseja, konferenssimatkoja, seminaareja, apurahojen hakemista ja mahdollisesti myös nuorempien opiskelijoiden ohjausta. Opiskelijan ohjauksen tarve korostuu jatko-opintojen alussa.

2.2. Tutkijakoulut

1990 –luvun taitteessa OECD:n Suomen tiede- ja teknologiapolitiikkaa arvioinut ryhmä nimesi silloisen tutkijakoulutuksen ongelmaksi järjestelmällisen ohjauksen ja koulutusohjelmien puuttumisen, jatkokoulutuspaikkojen vähäisyyden sekä tohtoriksi väittelevien korkean iän. Tämän raportin pohjalta alettiin suunnitella uudenlaista tutkijakoulutusta, jossa otettiin mallia amerikkalaisista *graduate school* -järjestelmästä (Lampinen, 2003). Suomen ensimmäiset tutkijakoulut perustettiin 1995 Opetusministeriön, Suomen Akatemian ja yliopistojen yhteisellä rahoituksella. Tutkijakoulut ovat yleensä tutkimusala- tai ongelmakeskeisiä valtakunnallisia verkosto-organisaatioita, joiden toiminnassa on mukana useampi yliopisto ja usein myös tutkimuslaitoksia. Monilla tutkijakouluilla on myös yritysytymisiä. Tutkijakoulut tukevat toiminnassa mukana olevien tutkimusryhmien kansainvälistä yhteistyötä ja päinvastoin. Tutkijakoulujen keskeiseksi tavoitteeksi asetettiin väitöskirjan valmistuminen 4 vuodessa ja väittelyiän aleneminen lähelle 30 ikävuotta (Lampinen, 2003). Tutkijakoulujen ideana

on siis kouluttaa tohtoreita tehokkaasti. Tutkijakoulun opiskelijoille maksetaan palkkaa neljän vuoden ajan ja lisäksi koulut järjestävät kurssseja ja seminaareja, jotka tukevat tutkijakoulun opiskelijoiden kehittymistä tutkijoina. Tutkijakoulut ovat edistäneet tutkijauran ammattimaistumista sekä tutkijoiden verkostoitumista. Tähän päivään mennessä tutkijakoulujen määrä on moninkertaistunut ja niiden alaisuudessa toimivien väitöskirjatyöntekijöiden määrä lisääntynyt huomasti. Tällä hetkellä yleinen trendi on, että kaikki väitöskirjatyöntekijät kuuluisivat jonkun tutkijakoulun piiriin. Tavoitteena on, että vuoteen 2012 mennessä tutkijakouluissa on 2000 nelivuotista paikkaa väitöskirjatyöntekijöille (Opetusministeriön julkaisuja 2007:7).

2.3. Jatkokoulutuksen tavoitteet

Jokaisessa Suomen yliopistossa ja korkeakoulussa on kirjattuna jatkokoulutuksen tavoitteet, jotka pääosin vastaavat toisiaan. Kuopion yliopistossa jatkokoulutuksen tavoitteet on kirjattu jatko-opinto-oppaan mukaan seuraavasti:

'Jatkokoulutuksen tavoitteena on, että jatko-opiskelija (Asetus 215/2004 21§):

- Perehtyy syvällisesti omaan tutkimusalaansa ja sen tieteelliseen ja yhteiskunnalliseen merkitykseen sekä saavuttaa valmiudet tutkimusalaansa piirissä itsenäisesti ja kriittisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä ja luoda uutta tieteellistä tietoa.

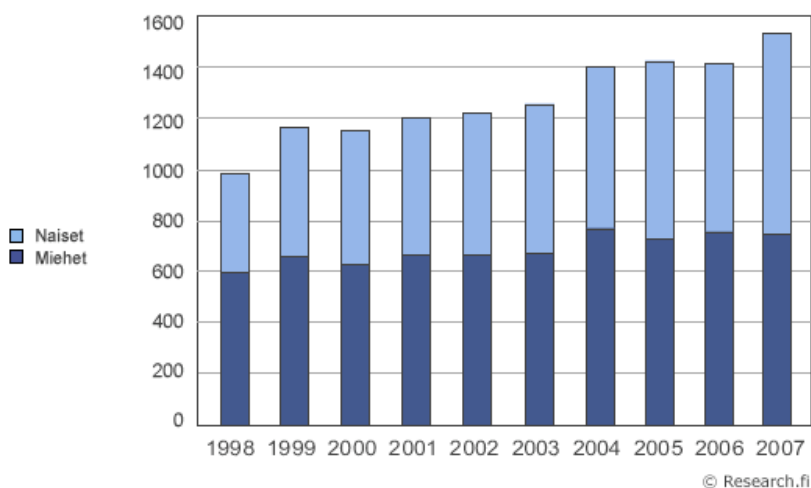
-Perehtyy hyvin oman alansa kehitykseen, perusongelmiin ja tutkimusmenetelmiin saavuttaa sellaisen yleisen tieteenteorian ja tutkimusalaansa liittyvien muiden tieteenalojen tuntemuksen, joka mahdollistaa niiden kehityksen seuraamisen.'
(http://www.uku.fi/jatkokoulutus/ky_jatkokoulutus_opinto_opas_2007_verkko.pdf).

Jatkokoulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet toimia ammattitutkijana, jolla on valmiuksia ratkaista tieteellisiä ongelmia ja kyky luoda itsenäisesti uutta tieteellistä tietoa. Lisäksi on tärkeää, että opiskelijalle kehittyy jatko-opintojen aikana valmius tieteelliseen keskusteluun ja omien tulosten selkeään esittämiseen sekä omalla äidinkiellällä että englannin kielellä (Patja ym. 1999).

Uusien linjausten mukaan jatkokoulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota myös opiskelijoiden urakehitykseen. Opetusministeriön toimenpideohjelman (2007) linjauksen mukaan *'Tohtorintutkinnon tulee antaa hyvät valmiudet tutkijan tehtävien lisäksi myös muihin vaativiin asiantuntijatehtäviin. Tohtoreiden sosiaalisten taitojen ja muiden työelämävalmiuksien parantaminen otetaan lisääntyvässä määrin huomioon koulutuksessa.'* Tämän linjauksen pohjalta myös Kuopion yliopiston Toiminta- ja taloussuunni-

telmassa 2009-2012 korostetaan, että yliopiston tutkijakoulutuksessa pitää pyrkiä tutkijantaitojen lisäksi antamaan urakoulutusta, jotta jatko-opintojen suorittajat pystyisivät työllistymään paremmin myös muihin asiantuntijatehtäviin. On hienoa, että on yliopistot ovat havahtuneet siihen, ettei kaikista tohtoreista tule ammattitutkijoita, eikä voi työllisyystilanteen takia tullakaan, sillä esimerkiksi yliopistot pystyvät työllistämään vain noin neljänneksen valmistuneista tohtoreista.

Aloitteleva väitöskirjatyöntekijä ei välttämättä tiedosta mitä kaikkea jatko-opinnot sisältävät ja mitä niihin kannattaa sisällyttää. Jatko-opintojen alussa kannattaakin käydä useita ohjauskeskusteluita ohjaajan kanssa, joka neuvoo millaisia kursseja jatko-opintoihin kannattaa sisällyttää. Jatkokoulutuskurssien suunnittelussa otetaan huomioon jatko-opiskelijan motiivit jatko-opintoihin ja hänen urasuunnitelmansa. Jatko-opiskelijan tavoitteena on keskittyä omaan tutkimusaiheeseensa ja tehdä väitöskirja valmiiksi, eli ammattitutkijan muodollisen pätevyyden saavuttaminen. Tohtorintutkinto on välttämätön mikäli haluaa jatkaa akateemista uraa, mutta se antaa myös monesti kilpailuedun erilaisiin asiantuntijatehtäviin maisterin tutkinnon suorittaneisiin verrattuna. Jatko-opiskelijoiden määrä ja siten myös tohtorintutkintojen määrä on kasvanut rajusti viime vuosina (**Kuva 2**, suoritettut tohtorintutkinnot 1998-2007). Vuonna 1984 jatko-opiskelijoita oli 6857, kun sen määrä oli yli kolminkertaistunut vuoteen 2004 mennessä, jolloin oli 22105 jatko-opiskelijaa (Hiltunen & Pasanen, 2006).

Kuva 2. 1990-luvulla vuosittainen tohtorintutkintojen määrä yli kaksinkertaistui Suomessa ja tämä kasvu on jatkunut 2000-luvulla. Vuonna 2007 suoritettiin 1 523 tohtorintutkintoa, joista naisten osuus oli 50,6%. 1990-luvun alussa naisten osuus oli 33 %. *Lähde: Opetusministeriö, KOTA-tietokanta. Tänä päivänä tohtorintutkintotavoite on 1600 tutkintoa / vuosi (Opetusministeriön julkaisuja 2004:6).*

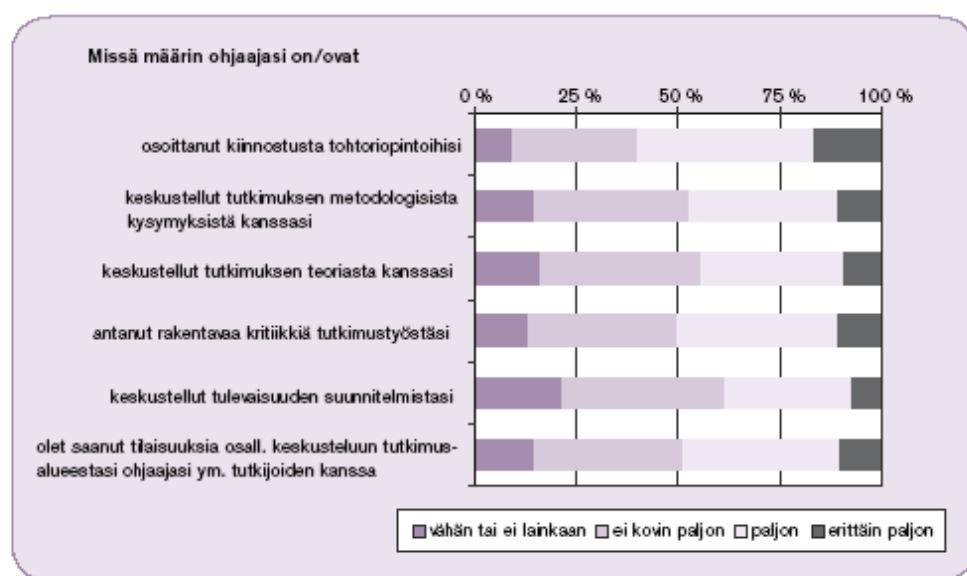
Tutkintojen määrän lisääntyminen on johtamassa siihen, että tohtorintutkinto ei enää takaakaan varmaan työllistymistä. Vuonna 2007 tohtoreista oli työttömänä vain 3% (Haapakorpi, 2008), mutta tilanne tulee hankaloitumaan, sillä esimerkiksi yliopistot eivät voi palkata enempää tohtoreita tulevaisuudessakaan, vaikka tutkinnonsuorittaneiden määrä tulee vielä kasvamaan. Koska yliopistovirkojen määrä ei ole kasvanut samassa suhteessa, kilpailu väitöskirjatyön jälkeisistä työpaikoista on kovaa. Niinpä tänä päivänä jatko-opintojen suunnitteluun kannattaa käyttää aikaa ja harkintaa, jotta jatko-opintoihin pystyttäisiin sisällyttämään sellaista koulutusta / kursseja, joilla tuetaan jatko-opiskelijan vahvuuksia tulevilla työmarkkinoilla. Tällaista urakoulutusta monikaan väitöskirjatyön ohjaaja ei pysty antamaan, mutta ohjaajan tulisi huomioida tämä ja ohjata opiskelija sopiville kursseille, joissa hän voi saada urakoulutusta.

2.4. Jatko-opintojen ohjaukseen liittyviä mahdollisia ongelmia

Kuopion yliopiston strategian mukaisesti, kuten monien muidenkin yliopistojen strategioiden mukaisesti, *yliopisto pyrkii olemaan tiedekeskeinen yliopisto, jossa tehdään huipputason tutkimusta ja opetus perustuu viimeisimpään tutkimustietoon* (<http://www.uku.fi/hallinto/strategia>). Suurin osa yliopistoissa tehtävästä tutkimuksesta nojautuu nimenomaan väitöskirjatyön tekijöiden harteille, sillä Suomen yliopistoissa tutkijanuran kehittäminen on vielä alkuvaiheessa ja siten yliopistoissa on vain niukasti post doc –tason (jo väitelleitä) tutkijan paikkoja. Asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi yliopistotasolla on erityisen tärkeää, että panostetaan jatko-opintojen, väitöskirjatöiden ohjaamiseen. Hyvällä ohjauksella saadaan parempia tuloksia ja nopeammin, jolloin kaikki osapuolet hyötyvät (opiskelijat, ohjaaja, laitos, yliopisto).

Jatko-opintojen ohjaajat ovat oman alansa asiantuntijoita, professoreja ja dosentteja – huippututkijoita. Heillä on vahva substanssiosaaminen, muttei useinkaan pedagogista koulutusta ohjaustyöhön. Jokainen ohjaaja on omaksunut oman persoonallisen tyylinsä ohjata, joka saattaa perustua siihen, kuinka hän on itse kokenut aikoinaan oman ohjaajansa toiminnan. Ohjaajat, joilla ei ole koulutusta opiskelijoiden ohjaamiseen, tekevät vuosikausia työtä tiedostamatta toimintansa perusteita. Tehdään kuten on aina aikaisemminkin tehty, eikä pahemmin kyseenalaisteta omaa toimintaa. Pahimmillaan ohjaaja ei edes pidä ohjauksesta tärkeänä, vaan kokee tärkeimpänä saavutettavat tutkimustulokset. Hän ei ymmärrä, että parempiin tuloksiin päästään panostamalla ohjaukseen.

Opetusministeriö teetti vuonna 2005 kyselytutkimuksen, jossa kartoitettiin kaikkien Suomen yliopistojen ja korkeakoulujen jatko-opiskelijoiden kokemuksia ja arvioita koulutuksesta. Kyselyyn vastasi yli 3800 opiskelijaa, joka on suhteellisen kattava otos. Tässä tutkimuksessa selvisi, että suurimmat ongelmat jatkokoulutuksessa liittyvät ohjaukseen, perehdyttämiseen ja ylipäänsä kaikenlaiseen mentorointiin (Hiltunen & Pasanen, 2006). Aloittelevan väitöskirjatyöntekijän hyvä perehdytys auttaa häntä sopeutumaan tutkimusympäristöön ja nopeuttaa työhön sisälle pääsyä. Tässä OPM:n kyselyssä selvisi, että noin 75% jatko-opiskelijoista oli sitä mieltä, ettei perehdytys ollut riittävää työn alussa ja 62% koki, etteivät he saaneet riittävästi etukäteistietoa tohtoriopinnoista. Myös ohjauksen sisällössä ja toimivuudessa koettiin suuria puutteita. 40% vastaajista koki, ettei ohjaaja ollut osoittanut kiinnostusta heidän jatko-opintojaan kohtaan. Yli puolet vastaajista kertoi, ettei ohjaaja ollut keskustellut heidän kanssaan tutkimukseen liittyvistä tärkeistä kysymyksistä kuten tutkimuksen metodologisista kysymyksistä tai teoriasta. Samoin monet opiskelijat kokivat, etteivät olleet saaneet tarpeeksi palautetta tai kehittävää kritiikkiä tutkimustyöstään (**Kuva 3**). Noin puolet koki, ettei ollut saanut riittävästi ohjausta.

Kuva 3. Missä määrin väitöskirjatyöntekijät ovat kokeneet ohjaajiensa olevan kiinnostuneita heidän jatko-opinnoistaan (Hiltunen ja Pasanen, 2006). Tähän kyselytutkimukseen vastanneista neljä kymmenestä koki, ettei ohjaaja ollut osoittanut kiinnostusta heidän opintojaan kohtaan ja vielä useampi koki, ettei ollut saanut palautetta ohjaajaltaan.

Kuopion yliopistossa (KY) tehtiin vuonna 2004 ja 2005 tohtorin tutkinnon suorittaneille kyselytutkimus jatko-opinnoista ja ohjauksesta (<http://www.uku.fi/hallinto/suunn/Triohjaus0405/triohjaussisalto0405.htm>). Kaikkiin KY:ssä valmistui 165 tohtorin tutkintoa vuosina 2004-2005. Kyselyyn vastasi 42% tutkinnon suorittaneista. Tässä tutkimuksessa kysymykset olivat hieman erilaisia ja erilailla muotoiltuja kuin OPM:n tekemässä kyselytutkimuksessa, joten tuloksia ei voi suoraan verrata keskenään. Kuitenkin näistä KY:n tuloksista jää sellainen vaikutelma, että Kuopiossa jatko-opiskelijat ovat tyytyväisempiä saamaansa ohjaukseen kuin koko Suomen tasolla yleisesti ollaan. Kun opiskelijoilta kysyttiin ohjauksesta, 77% koki saaneensa hyvää ohjausta, mikä on varsin positiivinen tulos. Yli puolet opiskelijoista (52%) oli sitä mieltä, että ohjaaja oli ollut aina tarvittaessa paikalla. Oman tutkimusryhmän tuki ja aineelliset resurssit sekä tieteellisiin kongresseihin osallistuminen koettiin hyvin merkityksellisenä jatko-opintojen edistymisen kannalta. Tutkimusryhmän merkitys jatko-opintoja edistävänä tekijänä korostui myös OPM:n tekemässä kyselytutkimuksessa (Hiltunen ja Pasanen, 2006). KY:n tutkimuksen mukaan jatko-opintoja hidasti erityisesti oma opetusvelvollisuus. Tutkimuksessa kysyttiin myös ajankohtaa, jolloin jatko-opintosuunnitelma oli tehty. Puolet opiskelijoista oli tehnyt suunnitelman heti opintojen alkuvaiheessa, mutta yli neljännes vasta opintojen loppuvaiheessa, jolloin suunnitelma on tehty vain muodon vuoksi. Tämä kuvastaa sitä, ettei jatko-opintoja aina suunnitella heti alusta lähtien, jolloin jatko-opinnoista saatava hyöty tulisi maksimoitua.

2.5. Mistä mahdolliset puutteet ohjauksessa johtuvat?

Hyvä ja tehokas ohjaus vaatii ohjaajalta korkeaa koulutusta ja ammattitaitoa, sekä tietyn tyyppistä persoonallisuutta. Ohjauksen toimimattomuuteen (tai toimivuuteen) vaikuttavat hyvin monet erilaiset tekijät, joita kaikkia on varmasti mahdoton listata. Perinteisesti suomalaisissa yliopistoissa opiskelijoiden ohjausta ei ole pidetty itsensäselvyytenä eikä edes kovin tärkeänä osana opetushenkilöstön työnkuvaa (Nummenmaa ym. 2005), sillä yliopisto-opiskelijoiden ja erityisesti jatko-opiskelijoiden odotetaan olevan itseohjautuvia ja kykeneviä ratkaisemaan ongelmia itsenäisesti. Ongelmana on se, että tänä päivänä sekä perus- että jatko-opiskelijat ovat taustoiltaan ja lähtökohdiltaan hyvin heterogeeninen ryhmä. Tämä johtuneekin yksinkertaisesti lisääntyneistä opiskelijamääristä; yliopiston perusopiskelijoiden määrä kasvoi 1980-2000 välisenä aikana yli 80% ja jatko-opiskelijoiden määrä kasvoi vielä rajummin, jolloin

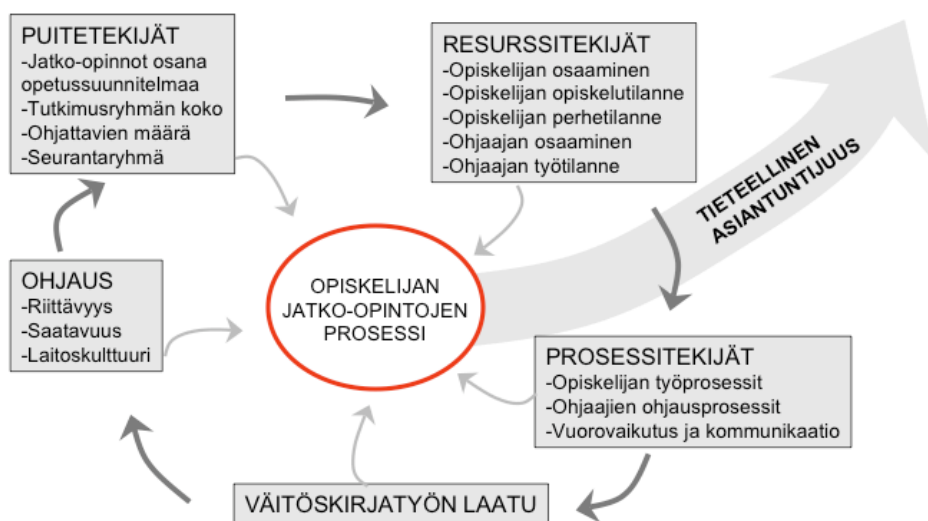
luonnollisesti joukkoon mahtuu hyvin eritasoisia opiskelijoita (Palovaara ym, 2003). Joukossa on yhä enemmän niitä, jotka tarvitsevat selvää ohjausta heti opintojen alusta lähtien. Perinteisesti yliopisto-opiskelussa (sekä perus- että jatko-opinnot) ’niukka ohjauskulttuuri’ saattaa selittyä myös sillä, että aktiivinen ohjaus ja opintojen seuranta sotivat akateemista vapautta ja opiskelijan itsemääräämisoikeutta vastaan (Nummenmaa ym. 2005).

Ohjaus ja perehdytys tieteelliseen ajatteluun sekä tiedeyhteisöön ovat jatko-opintojen etenemisen kannalta erityisen tärkeitä. Ohjaajan tehtävänä on tukea jatko-opiskelijan sosialisatioprosessia akateemiseen yhteisöön. Jatko-opiskelijalla on vastuu opintojen etenemisestä, mutta toisaalta ohjaajilla on vastuu siitä, että jatko-opiskelijan on mahdollista tehdä jatko-opinnot kohtuullisessa ajassa. Ohjaajan tehtäviin kuuluukin ohjauksen lisäksi turvata tutkimushankkeelle rahoitus sekä tarvittavat aineelliset materiaalit ja laitteistot ym., joiden avulla tutkimusta voidaan tehdä.

Kuvassa 4 on listattu jatko-opintojen laatuun ja väitöskirjatyön laatimisprosessiin vaikuttavia tekijöitä. Jatko-opintojen etenemiseen liittyy olennaisena jatko-opiskelija itse ja hänen omat resurssinsa – onko jatko-opiskelijalla tarvittavat perusvalmiudet tehdä jatko-opintoja, tekeekö hän muuta työtä / kuuluuko hänelle opetusvelvollisuutta / opiskeleeko hän jatko-opintojen ohella / millainen on hänen perhetilanteensa jne. Tieto- ja taitotason lisäksi jatko-opiskelijan sosiaalisilla taidoilla on tärkeä merkitys väitöskirjatutkimuksen etenemiseen. Sosiaalisesti lahjakkaat jatko-opiskelijat pystyvät verkostoitumaan helpommin ja löytämään itselleen yhteistyökumppaneita, joiden avulla väitöskirjatutkimus edistyy tehokkaammin.

Jatko-opiskelijan lisäksi väitöskirjatyön etenemiseen vaikuttaa myös ohjaaja – hänen resurssinsa sekä persoona. Ohjausprosessiin liittyy aina kaksi ihmistä – ohjaaja ja ohjattava, jotka ovat erilaisia persoonia. Koska jatko-opiskelijat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä niin tietotason kuin menetelmällisten ja sosiaalistenkin kykyjen suhteen, ohjaajalla on paljon haastetta tunnistaa jokaisen ohjattavan tarpeet ja odotukset. Tutkimusmaailmassa, erityisesti sen huipulle on kerääntynyt paljon luovia, erikoisia persoonallisuuksia, joiden on, ikävä kyllä, vaikea nähdä ohjattaviensa yksilöllisiä tarpeita (Patja ym. 1999). Useat ohjaajat ovat alansa huippututkijoita, joilla on kattava substanssiosaaminen, mutta rajalliset ihmissuhdetaidot. Valitettavaa on, ettei ohjaajana toimivalla ole useinkaan minkäänlaista pedagogista koulutusta (Patja ym. 1999), jol-

loin on selvää, ettei tällaiselta tutkijaopettajalta voitane olettaa, että hän kokisi itsensä opiskelijan jatko-opintojen, uravalinnan ja henkilökohtaisen kasvun ohjaajana. Tämä johtaa siihen, että ohjaajat toimivat rutiinin ja aikaisempien käytäntöjen eli tutkimattoman tavan pohjalta (Ojanen, 2000). Lisäksi yksi mahdollinen syy ohjauksen toimimattomuuteen voi olla se, ettei ohjaaja itse ole kohdannut omaa tutkimustaan tehdesään samanlaisia ongelmia kuin hänen ohjattavansa, joten hänen on vaikea tiedostaa näitä ohjattavansa ongelmia.

Kuva 4. Jatko-opintojen laatuun ja väitöskirjatyön laatimisprosessiin vaikuttavia tekijöitä (muunneltu Tampereen Yliopiston opinnäytetyöryhmän muistiosta 2004, Rähkä ym.).

Yhteistä moniin toimimattomiin ohjausprosesseihin on varmasti ajan puute. Ohjaajan tulisi varata työsuunnitelmassaan riittävästi aikaa kunkin jatko-opiskelijan työn ohjaamiseen. Ohjaajilla on useita ohjattavia sekä muita yliopiston tehtäviä, joihin kuluu paljon aikaa. Ja koska yleensäkin työtahti on nykyisin kireä, ei ole aikaa reflektointiin (*omien kokemusten tutkiminen*), joka on luovassa tutkimustyössä hyvin tärkeää. Toisaalta ajan puute on hyvin suhteellinen käsite - siihen on aina helppo vedota, mutta jos 'aika on kortilla', on osattava priorisoida ja järjestellä aika oikein. Määrällisesti ohjaukseen ei välttämättä tarvitse 'tuhlata' paljoa aikaa, kunhan laadullisesti ohjaus on hyvää - ollaan ohjaustilanteessa läsnä (Onnismaa, 2007). Joissakin tapauksissa ohjaaja saattaa haalia itselleen paljon ohjattavia, jotta oma ansioluettelo näyttäisi hyvältä. Tällaisissa tapauksissa ohjaajan motivaatio ja into ohjaustyöhön on heikko. Ohjaajalla ei ole motivaatiota kehittää itseään ohjaajana, jolloin jatko-opiskelija ei saa tarvitsemaansa ohjausta ja tukea väitöskirjatyöhönsä (Appelqvist ym. 2007).

Omasta asemastaan epävarmat ohjaajat saattavat estää tiedostamattaan ohjattavansa itsenäistymisen ja menestymisen. Pahimmillaan ohjaaja voi kokea ohjattavansa menestymisen uhkana omalle uralleen, mikä voi purkautua vihamielisyytenä, kateutena ja vähättelynä (Patja ym. 1999). Tällaiselta pohjalta ohjaus ei luonnollisesti toimi. Myös ohjaajan ennakkokäsitykset ohjattavaa kohtaan saattavat estää toimivan ohjauksen. Ohjaajalla voi olla esim. opiskelumenestyksen perusteella muodostunut tietty kuva ohjattavasta (*'hän on pärjännyt perusopinnoissa niin hyvin, että kyllä hän pärjää jatko-opinnoissakin'*). Tällaiset ennakkokäsitykset estävät ohjattavan kuulluksi tulemisen. Ohjaaja ei kuule hänen avunpyyntöjään.

Opetusministeriön kyselytutkimuksen mukaan suuri osa vastaajista koki, ettei ohjaaja ollut osoittanut kiinnostusta heidän jatko-opintojaan kohtaan ja antanut rakentavaa kritiikkiä tutkimustyöstä (Hiltunen ja Pasanen, 2006). On valitettavaa, että osa jatko-opiskelijoista joutuu puurtamaan työtään yksin vailla ohjaajan tukea. Nämä edellä mainitut puutteet jatko-opintojen ohjauksessa saattavat selittyä inhimillisillä tekijöillä; jonkun toisen jatko-opiskelijan työ yksinkertaisesti kiinnostaa ohjaajaa henkilökohtaisesti enemmän kuin toisen työ. Myös palautteen anto koetaan yleensäkin kulttuurissamme hyvin vaikeaksi. Toivottavaa on, että ohjaajat tiedostaisivat kuinka tärkeää kehittävän kritiikin ja positiivisen palautteen antaminen on jatko-opintojen etenemisen ja yleensäkin työn mielekkyyden kannalta. Jatko-opiskelija ei voi oppia tietämään omaa arvoaan, omia vahvuuksiaan tai omia heikkouksiaan ilman ympäristöstä saamaansa palautetta. Palautteesta opitaan ja kehitytään paremmiksi tutkijoiksi.

Toimivan ohjauksen ja sitä kautta sujuvan väitöskirjatyön edellytyksenä on, että toiminta koetaan mielekkäänä. Tämä koskee siis sekä ohjattavaa että ohjaajaa (Appelqvist ym. 2007). Yleensä mielekkäänä koetaan toiminta, jolla pystytään saavuttamaan jotain - toiminnasta pystytään hyötymään jotenkin. Ohjaus on aina kahden kauppa.

3. OHJAUKSEN TAUSTAA

Ohjaus on vuorovaikutuksellinen työmuoto, jonka tehtävänä on antaa asiakkaalle (opiskelijalle) tilaisuus tutkia, keksiä ja selkeyttää tapoja oman tehtävän tai tutkimuksen teon aikana. Kohtaamme ohjausta monilla eri elämän osa-alueilla: voimme hyödyntää ohjaustyötä koulutuksessa, työelämässä, kuntoutuksessa, terveydenhuollossa

jne. Luonnollisesti ohjausprosessit vaihtelevat sen mukaan minkä osa-alueen ohjaamisesta on kysymys, mutta yhteistä kaikille ohjausprosesseille on keskustelu ja yhteistyö (Onnismaa, 2007). Ohjaustyö edistää keskustelun keinoin ohjattavan kykyä parantaa elämäänsä haluamallaan tavalla. Ohjauksella pyritään siis yksilön toiminnan vahvistamiseen; lisäksi sen tavoitteena on auttaa ohjattavaa käyttämään omia mahdollisuuksiaan tavoitteellisesti hyväksi (Onnismaa, 2007). Ohjausprosessissa ohjaajalla on useita vaikuttamisen keinoja, joilla hän edistää ohjattavan oppimista: tapahtumiin reagointi, rohkaisu, motivointi, konsultointi, arviointi, palautteen anto jne.

3.1. Ohjaus käsitteenä

Ohjauksella pyritään vahvistamaan yksilöä – pyritään kehittämään hänen ammattitaitoaan ja ongelmanratkaisukykyään; häntä ei haluta tehdä riippuvaiseksi ohjaajasta. Parhaimmillaan ohjaussuhde on yhteistyö- ja liittolaissuhde, jonka tarkoituksena on tukea ja rohkaista ohjattavaa oman elämäntilanteensa ja ongelmiksi kokemiensa asioiden hahmottamisessa ja ratkaisemisessa (Nummenmaa ym. 2005). Ohjaussuhteessa korostuvat vuorovaikutus ja jaettu asiantuntijuus – ohjattava on itse oman elämänsä asiantuntija; hän tietää parhaiten missä tarvitsee ohjausta ja ohjaaja on prosessin asiantuntija. Ohjaus käsittää neuvontaa ja tiedottamista, joissa tulisi pyrkiä kehittämään ohjaajan ja ohjattavan dialogia, jossa kumpikin voi oppia toistensa kokemuksista ja reflektoinnista (Nummenmaa ym. 2005). Parhaimmillaan ohjaus on oppimiskumppanuutta, jossa molemmat osapuolet antavat ja saavat. Yksi tärkeä näkökulma jatko-opintojen ohjauksessa on kollegiaalisuus. Jatko-opiskelijat tulisi mieltää tiedeyhteisön nuoremmiksi jäseniksi, jotka saavat ohjaajilta tukea asiantuntija- ja tutkijaidentiteettinsä kasvuun ja kehitykseen. Vaikka ohjaaja ja ohjattava ovatkin epätasa-arvoisia hierarkkisen aseman ja tietämisen suhteen, ei tämä epätasa-arvoisuus saisi näkyä ohjausprosessissa. Kollegiaalisuuden toteutuminen voi olla hankalaa, sillä usein opiskelijatkin ovat sosiaalistuneet yliopistokulttuuriin, jossa auktoriteeteille (professorit, opettajat) ollaan kuuliaisimpia.

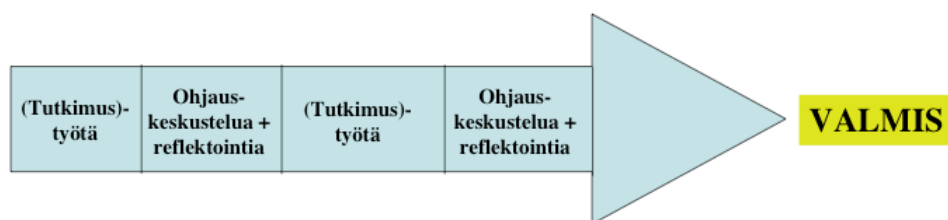
Ohjaustyössä edistetään keskustelun keinoin ohjattavan kykyä parantaa elämäänsä haluamallaan tavalla sekä autetaan ohjattavaa käyttämään omia mahdollisuuksiaan tavoitteellisesti hyväkseen. Onnismaan (2007) mukaan ohjaus on *aikaa*, *huomiota* ja *kunnioitusta*. Ohjaukseen käytettävä aika on käytettävä hyvin – ei ole kyse ajan kestosta tai tapaamiskertojen määrästä, vaan laadusta. Se aika mikä ohjataan, ollaan läsnä

eikä vilkuilla kelloa tai näppäillä puhelinta tai tietokonetta. Huomio on puolestaan välittämistä – ohjattavan kuuntelemista ja sen varmistamista, että hän kokee tulevansa kuulluksi. Kunnioituksella Onnismaa tarkoittaa sitä, että ohjattavan tulee tulla ohjaus-tilanteessa nähdyksi ja kuulluksi. Ohjaajan tulee pystyä osoittamaan myös empatiaa ohjattavaa kohtaan ja ohjattavan tulee pystyä kertoa mieltä askarruttavat kysymykset ohjaajalle ilman pelkoa.

3.2. Ohjauksen tavoitteet

Yksiselitteisesti ohjauksen tavoitteena on ohjattavan ammattitaidon parantaminen (Ojanen, 2000). Tohtorikoulutuksen ohjauksessa tämä tarkoittaa ohjattavan tukemista itsenäiseksi tutkijaksi, joka pystyy itsenäisesti suunnittelemaan kokeita, ratkaisemaan tutkimusongelmia ja analysoimaan kriittisesti omia ja muiden saamia tuloksia, pystyy esittämään tutkimustuloksiaan sekä kirjallisesti että suullisesti omalla äidinkielellä ja englannin kielellä, omaksuu tieteellisen ajattelutavan ja on kykenevä verkostoitumaan. Lyhyesti voidaan sanoa, että jatko-opintojen ohjauksessa tavoitteena on kasvattaa opiskelijasta oman alansa asiantuntija ja saada tuotettua laadukas väitöskirjatyö rajallisessa ajassa.

Yleisellä tasolla ohjauksen tavoitteena on parantaa kykyä työn (/tutkimus) ongelmien hallintaan ja oman työn positiiviseen kehittämiseen (Ojanen, 2000). Ohjauksessa kehitetään tutkivaa työtettä, jossa reflektion kautta saavutetaan tuloksia. Ohjaustyössä tulee olla aikaa pysähtyä ihmettelemään ja esittämään kysymyksiä, jotka lopulta johtavat uudennlaisiin, toimivampiin työtapoihin (**Kuva 5**).

Kuva 5. Ohjattavan tiedot ja taidot (ts. ammatillinen kasvu) kasvavat työtä tehdessä sekä ohjauskeskusteluissa refleктоimalla yksin ja ohjaajan kanssa (kuva muunneltu viitteestä Appelqvist ym. 2007).

Hyvä ohjaus virittää ohjattavassa omia kysymyksiä ja tarvetta rakentaa niistä itselleen vastauksia. Reflektion ja tiedostamisen avulla tapahtuu *transformaatio* l. muutospro-

sessi, jossa yksilön toimintatapa muuttuu yksilön henkisen kasvun seurauksena; uusi toimintatapa saavutetaan siis muuttamalla ajattelutapoja (Ojanen, 2000). Ohjauksen tavoitteena on myös auttaa ohjattavaa tunnistamaan itsensä, omat ajatuksensa ja tunteensa (Ojanen, 2000). Itsereflektion avulla ohjattava käy läpi omia merkittäviä oppimiskokemuksiaan ja työtään ja tämän reflektoinnin avulla pystyy löytämään vaihtoehtoisia ja mielekkäitä ratkaisumalleja.

3.3. Toimiva ohjauskeskustelu

Ohjauskeskustelussa ohjattava on pääosassa. Ohjauskeskustelussa pitäisi pyrkiä dialogiin, jolloin ohjaaja ja ohjattava keskustelevat tasavertaisina ja pohtivat ja yrittävät löytää ratkaisun yhdessä. Ohjaajan ei odoteta tietävän kaikkea etukäteen, vaan hänkin oppii koko ajan uutta ohjausprosessin aikana. Ohjaajan ei myöskään kannata antaa vastauksia valmiina ohjattavalleen, vaan kannustaa ja auttaa häntä itseään löytämään vastaukset. Ohjauksen tarkoituksena ei ole opettaa sitä, mitä 'mestari' osaa (*behavioristinen oppimiskäsitys*), vaan tuetaan ohjattavan omaehtoista kasvua. Toimivassa ohjaussuhteessa pystytään hyödyntämään sitä, että ohjattava tietää jonkun asian paremmin kuin ohjaaja ja päinvastoin. Pystytään hyödyntämään molempien osaamista. Ohjauskeskustelussa on tärkeää tavoitteen määrittely, mutta toisaalta on myös tärkeää, ettei keskustelun aikana kontrolloida vain suorituksia – mitä on tehty, millaisia opinto-suorituksia saavutettu jne.

Onnismaan (2007) mukaan ohjauskeskustelussa päästään vuorovaikutukseen seuraavien työvälineiden avulla:

- 1) *Sopiminen*; keskustelun ajankohta, tavoitteet ja toiminnan periaatteet sovitaan yhdessä etukäteen; tässä alkuneuvottelussa osapuolet pyrkivät ymmärtämään millainen tilanne on ja kuinka kauan siihen voidaan käyttää aikaa.
- 2) *Tavoitteiden asettaminen ja toiminnan suunnittelu*; eri ohjauskerroilla paneudutaan eri asioihin, työn tavoitteista, osatavoitteista ja toimintatavoista (menetelmät yms.) ja kuinka ne saavutetaan keskustellaan yhdessä.
- 3) *Kysymisen, selventämisen ja tarkentamisen* avulla ohjaaja pyrkii ymmärtämään ohjattavan tilannetta ja toimintaa. Ohjauskeskustelussa tulee olla aikaa keskustella ja selvittää epäselviä asioita.
- 4) *Keskustelun ohjaaminen*; sekä ohjaajan että ohjattavan tehtävänä on pysyä keskustelussa asiassa, pyritään rajaamaan ja kohdentamaan keskustelu aihe-

seen; jotta ohjauskeskustelussa voidaan pysyä aiheessa, on ohjaajan sekä ohjattavan orientoiduttava / virittäytyttävä keskusteluun etukäteen; lisäksi ohjaajan tehtävä on kannustaa ja motivoida opiskelijaa.

- 5) *Huumori*; ohjauskeskustelua keventämään voidaan tilanteen mukaan ottaa mukaan myös huumoria, on tärkeää, että ohjauskeskustelu käydään lämpimässä ja leppoisassa ilmapiirissä. Ilmapiiriin vaikuttaa myös se kuinka osapuolet ovat fyysisesti asettuneet toisiinsa nähden – esimerkiksi jos ohjaaja ja ohjattava istuvat pöydän vastakkaisilla puolilla muistuttaa keskustelu kuulustelutilannetta, mutta jos ohjaaja ja ohjattava istuvat rinnakkain on tilanne erilainen – ohjaaja ja ohjattava ovat tasavertaisina keskustelemassa työhön liittyvistä epäselvistä asioista.
- 6) *Keskustelun kokoaminen*; keskustelun lopussa kannattaa tehdä yhteenveto keskustelun tuloksista – mistä keskusteltiin, mitä sovittiin ja millaisia tavoitteita asetettiin tulevaisuudeksi. Lisäksi on tärkeää, että ohjaaja kertoo millaisena hän näkee ohjattavansa tilanteen. Näin ohjattava kuulee ohjaajan tulkinnan tilanteesta, joka mahdollisesti vahvistaa ohjattavan tunnetta kuulluksi tulemisesta. (Onnismaa, 2007).

4. HYVIÄ OHJAUSKÄYTÄNTEITÄ JATKO-OPINTOJEN OHJAAMISEEN

Jatko-opintojen ohjauksessa tulisi pyrkiä holistiseen opiskelijakeskeiseen ohjausmalliin. Tässä holistisessa, kokonaisvaltaisessa ohjausmallissa otetaan huomioon ohjauksen kaikki osa-alueet: opiskelun ohjaus, urasuunnittelun ohjaus ja persoonallisen kasvun tukeminen (Nummenmaa ym. 2005). Luonnollisestikaan väitöskirjatyön ohjaajat eivät pysty yksin tarjoamaan ohjausta näillä kaikilla osa-alueilla. Toivottavaa olisikin, että yliopistot ja tutkijakoulut tarjoaisivat esim. urasuunnitteluun liittyviä kursseja jatko-opiskelijoille. Holistisen ohjauksen ideana on, että ohjaus ajoittuu koko opintopolun, jatko-opintojen ajaksi. Erityisesti ohjaukseen on panostettava jatko-opintojen kriittisten kohtien aikana; tällaisia vaiheita ovat esim. jatko-opintojen aloittaminen, ensimmäisten tulosten saavuttaminen, väitöskirjan kirjoittaminen ja työelämään siirtyminen jatko-opintojen jälkeen (tutkijaksi yliopistolle, kaupalliseen firmaan, opettajaksi, asiantuntijaksi, teollisuuteen vai mihin?).

4.1. Pätevän ohjaajan ominaisuuksia

Jatko-opintojen mielekkään etenemisen kannalta on tärkeää, että ohjaajan ja ohjattavan henkilökemiat kohtaavat. Näin ei varmasti aina ole heti ohjaussuhteen alussa, mutta molempien osapuolten tulisi olla aktiivisia, jotta hyvä ohjaussuhde syntyisi. Akateemisessa maailmassa väitöskirjatyön ohjaajia, jotka usein ovat ansioituneita tutkijoita, arvioidaan tieteellisen menestyksen (julkaisut, apurahat ym. tunnustukset) perusteella. Myös jatko-opiskelijan kannalta tämä ohjaajan ominaisuus on tärkeää, sillä silloin mitä todennäköisimmin ohjaajalla on myös paremmat taloudelliset resurssit turvata väitöskirjatyöntekijälle tarvittavat fasilitetit tutkimuksen tekemiseen (uudenaikaiset laitteistot, tutkimusreagenssit ym.) sekä väitöskirjatyöntekijän palkka. Toisaalta jatko-opiskelijan kannalta olisi hyvä jos ohjaajalla olisi inhimillisiä ominaisuuksia – että hänellä olisi ’sydämen sivistystä’ ja kyky empatiaan. Jatko-opintojen ohjauksen kannalta on tärkeää, että ohjaaja on aidosti kiinnostunut tutkimusaiheesta sekä ohjaustyöstä; hän on aktiivinen ja motivoitunut; hänellä on kyky asettaa rajoja ja kontrolloida, sekä luoda hyvä työilmapiiri; hän on empaattinen eli ottaa vakavasti ohjattavan tunteet ja ymmärtää myös ohjattavat non-verbaalista viestintää; hän on ohjattaviaan kohtaan tasapuolinen, hänellä on kattava substanssiosaaminen ja lisäksi hän on realistinen visionääri. Näiden kaikkien ominaisuuksien lisäksi hänellä tulee olla aikaa paneutua ohjaustyöhön.

4.2. Jatko-opintojen ohjausprosessi – kuinka ohjaaja tukee nuoren opiskelijan kasvamista asiantuntijaksi / ammattitutkijaksi

Alkuvaiheen ohjauksen tavoitteena on niin jatko-opinnoissa kuin perus-opinnoissakin ohjata opiskelija itseohjautuvaksi, jolla on vastuu omien opintojen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Myös ohjaajalla on omat vastuunsa ja velvollisuutensa väitöskirjatyön etenemisen kannalta. Näistä kummankin osapuolen vastuista ja velvollisuuksista sekä yhteistyön periaatteista kannattaa sopia ohjaussuhteen alussa. Ohjauksen tarve on suurin jatko-opintojen alussa (**Kuva 1**). Erityisesti silloin kun tutkimusryhmään tulee uusi jatko-opiskelija ryhmän ulkopuolelta, jolla ei ole kokemusta tutkimusryhmän toimintakulttuurista. Alun perehdytykseen kannattaa varata aikaa – on tärkeää, ettei ohjaaja jätä ohjattavaa yksin aiheensa kanssa työn alkuvaiheessa. Väitöskirjatyön ohjaaja perehdyttää opiskelijan tutkimusaiheeseen ja usein ryhmän muut henkilöt (nuoremmat tutkijat, laboratoriohenkilökunta) perehdyttävät uuden opiskelijan esim. laboratoriotyöskentelyyn ja uusien menetelmien käyttöön. Tutkimusryhmän sisällä olisi hyvä

selvittää etukäteen kenen vastuulla on minkäkin asian perehdytys kun ryhmään tulee uusi henkilö.

Työn alkuvaiheessa ohjaajan ja ohjattavan on hyvä käydä useita ohjauskeskusteluita, joissa keskustellaan jatko-opiskelijan tutkimustyöstä ja kuinka hänen työnsä liittyy ryhmän muiden tutkijoiden tutkimuksiin; tietoisuus siitä, että oma tutkimustyö liittyy tutkimusryhmässä tehtävään laajempaan tutkimuskokonaisuuteen lisää huomattavasti jatko-opiskelijan työmotivaatiota. Työ tuntuu mielekkäämmältä ja tärkeämmältä mikäli tutkimusta tehdään yhdessä, ryhmänä – etsitään ratkaisua yhteisiin tutkimusongelmiin. Jatko-opintojen alussa kannattaa keskustella myös laajemmin väitöskirjatyön sisällöstä, tavoitteista ja aikatauluista. Tosin aikatauluja ei tule sopia liian tiukoiksi, sillä tutkimustyö on täynnä yllätyksiä ja siten tarkkojen aikataulujen sopiminen etukäteen on mahdotonta. Lisäksi jatko-opintojen alkuvaiheessa kannattaa ohjaajan ja ohjattavan tehdä yhdessä jatko-opintosuunnitelma – mietitään yhdessä millaisia kurseja halutaan sisällyttää ko. opiskelijan jatko-opintoihin. Työn alussa ohjaajan kannattaa kontrolloida ja asettaa sopivasti rajoja väitöskirjatyöntekijälle, jotta ohjattava oppii oikean 'työkulttuurin'. Liian varhain opiskelijalle annettu vastuu ja vapaus eivät ole hyvä asia, sillä kaikki opiskelijat eivät pysty työskentelemään itsenäisesti eivätkä siis pysty hyödyntämään saamaansa vastuuta ja vapautta. Tällöin tutkimustyö ei etene.

Jatko-opintojen edetessä, ohjattava alkaa saada tuloksia. Tässä vaiheessa ohjaajan tulee perehdyttää ohjattavaa tulosten tieteelliseen analysointiin ja julkaisemiseen. Millaisissa tieteellisissä julkaisusarjoissa tämän aihepiiriin tutkimusta julkaistaan ja kuinka tuloksista kirjoitetaan englanninkielinen tieteellinen artikkeli jne. Viimeistään tässä vaiheessa ohjaajan ja ohjattavan kannattaa käydä keskusteluita myös tieteen etiikasta; milloin tulokset ovat luotettavia, kuinka usein koe tulee toistaa, kuinka tutkimustuloksista laaditaan kuvaajat. Artikkelinkirjoittamisessa on tärkeää, että opiskelija kirjoittaa itse ensimmäisen version käsikirjoituksesta, jota ohjaaja sitten kommentoi. Kun jatko-opiskelija kaipaa ohjaajan kommentointia tekstistä, tulee opiskelijan toimittaa tekstit hyvissä ajoin ohjaajalle luettavaksi. Samalla kertaa kannattaa sopia myös palautekeskustelun ajankohta yhdessä, ettei opiskelija joudu turhaan odottamaan monia viikkoja palautetta. Palaute kirjoitetusta tieteellisestä tekstistä on tärkeää, jotta opiskelija oppii tieteellisen kirjoittamistyylin. Samalla ohjauksella pyritään kehittämään opiskelijan itsearviointitaitoja. Palaute kannattaa antaa aina suullisesti, eikä vain palauteta käsikirjoitusta, johon on punakynällä merkitty korjaukset. Palautekeskustelussa tulee muistaa

antaa kehittävän kritiikin lisäksi myös positiivista palautetta, joka kannustaa opiskelijaa eteenpäin. Jos ohjaaja kirjoittaa ohjattavansa väitöskirjaan tulevia osajulkaisuja väitöskirjatyön etenemisen nopeuttamiseksi, ohjattavalta jää oppimatta yksi keskeisimmistä tutkijan tehtävistä. Julkaisut ovat akateemisen maailman kulmakivi; niiden avulla kerrotaan omista tutkimustuloksista ja näkemyksistä tiedeyhteisölle. Julkaisujen avulla tutkijalle rakentuu akateemisia sosiaalisia verkostoja ja osittain niiden myötä hänelle muodostuu tutkijaidentiteetti.

Osallistuminen tutkimusalan tieteellisiin, kansainvälisiin konferensseihin kuuluu olennaisesti jatko-opintoihin. Näissä konferensseissa jatko-opiskelijalla on mahdollisuus esittää omia tutkimustuloksiaan ja saada palautetta työstään. Puheen pitäminen konferenssissa on nuorelle tutkijalle suuri haaste. Suullista esitelmää kannattaa harjoitella hyvin etukäteen; esimerkiksi on hyvä pitää harjoittelupuhe omalle tutkimusryhmälle etukäteen, jolloin on mahdollista saada palautetta puheesta (esitelmän selkeys, ulkoasu, kieli). Konferensseissa nuori jatko-opiskelija pääsee tapaamaan muita alan tutkijoita. Verkostoituminen on erityisen tärkeää tutkimustyössä ja juuri tällaisissa konferensseissa on hyvä mahdollisuus saada uusia yhteistyökumppaneita. Nuoren jatko-opiskelijan voi olla kuitenkin vaikeaa tutustua alan vanhempiin tutkijoihin. Hyvä ohjaaja esitteleekin ryhmänsä nuoremmatkin jäsenet konferensseissa ja auttaa näin nuorta jatko-opiskelijaa verkostoitumaan ja sosialisoitumaan tiedeyhteisöön. Jatko-opiskelija saa konferensseissa hyvän yleiskuvan siitä, mitä sillä hetkellä tutkitaan ja kuinka omaa tutkimusta kannattaa suunnata. Konferensseihin osallistuminen edistää jatko-opiskelijan omaa tutkimusta ja on mielekästä jatko-kouluttautumista.

Jatko-opintojen loppupuolella on hyvä antaa opiskelijalle yhä enemmän vastuuta, jotta hänen kasvunsa itsenäiseksi, ammattitutkijaksi mahdollistuisi. Ohjaaja voi antaa jatko-opiskelijalle esim. toisten kirjoittamia artikkeleita arvioitavaksi ja ohjausvastuuta ryhmän nuorempien ohjaamisessa. Apurahojen hakeminen on yksi olennainen ja aikaavievä osa-alue tutkimustyössä. Niinpä jatko-opintojen loppuvaiheessa olisi hyvä, jos ohjaaja ottaisi jatko-opiskelijan mukaan apurahojen hakemiseen. Toki jatko-opiskelijan on haettava apurahoja esim. kokousmatkakuluihin jo opintojen alkuvaiheessa, mutta suurien projektirahoitusten hakuun opiskelija kannattaa ottaa mukaan väitöskirjatyön loppupuolella. Tällöin opiskelija pääsee perehtymään tutkimusryhmän rahoituskuvioihin ja siihen kuinka hyvä tutkimussuunnitelma tehdään apurahahakemusta varten.

4.3. Ulkopuoliset työn etenemisen seuraajat / seurantaryhmä

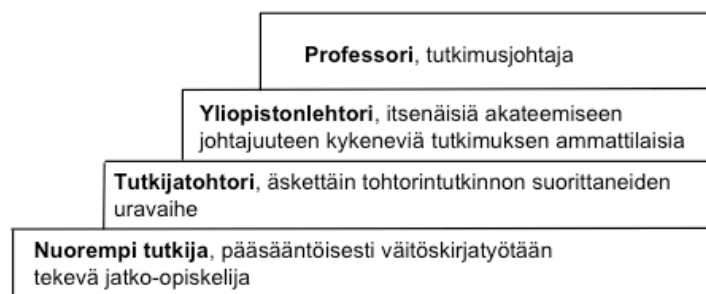
Hiltusen ja Pasasen tekemässä tutkimuksessa (2006) jatko-opiskelijoiden kokemuksista ja arvioista tohtorikoulutuksesta ilmeni, että 13% vastaajista oli harkinnut vakavasti ohjaajan vaihtamista. Ohjaajan vaihtaminen on kuitenkin hyvin harvinaista ja on aina valitettavaa, jos siihen joudutaan toimimattomien henkilökemioiden johdosta. Mikäli ohjaus ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla pääohjaajan / ohjaajien taholta, olisi hyvä, jos jatko-opiskelijalla olisi tukenaan ulkopuolinen työn etenemisen seurantaryhmä / tukiryhmä. Muutamissa yliopistoissa jatkokoulutuksen järjestämiseen kuuluukin tällaiset väitöskirjatyön seurantaryhmät. Myös monissa tutkijakouluissa on otettu käyttöön työn etenemisen seurantaryhmät. Tampereen yliopiston tieteellisen jatkokoulutusoppaan mukaan *'seurantaryhmäjärjestelmän tarkoituksena on tehostaa väitöskirjaprojekteja, kohottaa tutkijakoulutuksen laatua, tukea väitöskirjatyöntekijää sekä parantaa väitöskirjojen tieteellistä tasoa. Jotta seurantaryhmän tehtävä toteutuisi ja sen antama tuki väittelijälle olisi mahdollisimman hyvä, se tulee perustaa jo väitöskirjatyön alkuvaiheessa. Tällöin ryhmän jäsenet voivat riittävän varhain esittää arvionsa aiheesta, kysymyksenasettelusta sekä suunnitelluista tutkimusmenetelmistä'*. Näin jatko-opintoja / väitöskirjatyötä voidaan suunnata oikeille raiteille jo hyvissä ajoin. Seurantaryhmän jäsenten tulee olla jatko-opiskelijan tutkimusalan asiantuntijoita, jotta heillä on tarvittava substanssiosaaminen ohjata ja tukea jatko-opiskelijan väitöskirjaprojektia. Seurantaryhmän jäsenten tulisi sitoutua tähän ohjaustyöhön ja heidän olisi hyvä tavata väitöskirjatyöntekijää ainakin kerran vuodessa, jotta jatko-opiskelija saisi ulkopuolista näkemystä omasta työstään. Lisäksi tällainen ulkopuolinen seurantaryhmä / tukiryhmä voi toimia ensisijaisena keskustelukumppanina jatko-opiskelijalle silloin, kun ohjaajan ja ohjattavan välille tulee selvitystä vaativia jännitteitä tai erimielisyyksiä. Seurantaryhmä ei edistä ainoastaan väitöskirjatyöntekijän tutkimusta, vaan se myös helpottaa ohjaajan työtä. On toivottavaa, että jatkossa kaikille väitöskirjatyöntekijöille nimetään työn etenemisen seurantaryhmä.

4.4. Uraohjaus

Jotta jatko-opinnoista saatava hyöty olisi maksimaalinen tulee ohjaajien heti opintojen alusta lähtien käydä opiskelijan kanssa keskusteluita siitä, kuinka parhaiten pystytään tukemaan hänen kehitystään tulevaisuutta ammatitutkijaksi tai asiantuntijaksi. Edelleen

jatko-opintojen aikana pyritään selkiyttämään mihin valmistuva tohtori suuntautuu jatko-opintojen jälkeen ja näiden urasuunnitelmien perusteella suunnitellaan opiskelijan jatko-opintoihin liittyvät kurssit. Jatkokoulutuksen aikana kannattaa solmia myös yhteistyösuhteita esimerkiksi teollisuuteen tai kaupallisiin firmoihin, jotka mahdollisesti tukevat tohtorin sijoittumista hänen osaamistaan vastaaviin tehtäviin työelämässä. Näiden yhteistyökuvioiden aloittamisessa jatko-opiskelija tarvitsee ohjaajan tukea, sillä ohjaajalla saattaa olla jo entuudestaan yhteyksiä em. sektoreille.

Perinteisesti tohtorikoulutuksessa on keskitytty kouluttamaan tulevia ammattitutkijoita, joiden ura etenee parhaimmillaan tutkijanuran neliportaisen mallin mukaisesti (**Kuva 6**).

Kuva 6. Tutkijanuran neliportainen malli (muunneltu opetusministeriön raportista www.minedu.fi/OPM/Julkaisut).

Kuitenkin tänä päivänä vuosittain noin 1600 valmistuvasta tohtorista vain noin viidennes voi jatkaa ammattitutkijana (Lempiäinen, 2008). Tohtorikoulutuksessa tulee keskittyä jatkossa yhä enemmän jatko-opiskelijoiden urakoulutukseen. Urakoulutus edistää jatko-opiskelijan työllistymistä tohtorintutkinnon jälkeen ja auttaa valmistuvia tohtoreita siirtymään myös yksityiselle sektorille tutkimustoimintaan sekä asiantuntijatehtäviin, jolloin tutkijakoulutuksen tuomaa osaamista voidaan hyödyntää monella sektorilla. Opetusministeriön koulutuksen- ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2007-2012 korostetaan urakoulutuksen lisäämistä tohtorikoulutukseen. Väitöskirjatyön ohjaajien harteille tätä vastuuta ei voi kaataa, mutta yliopistojen / tutkijakoulujen tulisi aktivoitua järjestämään tällaista koulutusta jatko-opiskelijoille. Uraohjauksessa tulee keskittyä jatko-opiskelijan vahvuuksiin ja hänen omiin mielenkiinnonkohteisiin. Lisäksi kannattaa huomioida jatkuvasti muuttuvat työmarkkinat.

5. YHTEENVETO

Tässä kehittämishankkeessa on kuvattu yliopiston jatko-opintojen ohjaukseen liittyviä prosesseja, jotka eivät välttämättä ole suoraan sovellettavissa yliopiston ulkopuolella tapahtuvaan ohjaukseen. Hyvillä ohjaukäytänteillä pyritään holistiseen, opiskelija-keskeiseen ohjaukseen, jossa otetaan huomioon opiskelun ohjaus, urasuunnittelun ohjaus ja persoonallisen kasvun tukeminen (Nummenmaa ym. 2005). Tähän kokonaisvaltaiseen jatko-opiskelijan ohjaukseen osallistuvat väitöskirjatyön ohjaajat, yliopistot, tutkijakoulut ja esim. urasuunnittelun ohjaajat.

Hiltusen ja Pasasen (2006) tekemässä kyselytutkimuksessa selviää, että tohtorikoulutuksen kriittisin piste on ohjaus. Jatko-opintojen ohjauksesta löytyi selviä puutteita, jotka vaikuttivat haitallisesti yksittäisen jatko-opiskelijan väitöskirjatutkimuksen etenemiseen. Tutkimus on yliopistojen keskeisin tehtävä ja on muistettava, että juuri väitöskirjat muodostavat merkittävimmän osan yliopistojen tutkimuspanoksesta. Niinpä yliopistojen ja koko Suomen tieteen eteenpäin viemisen kannalta olisi erityisen tärkeää, että jatko-opiskelijat saisivat hyvää, asianmukaista, opiskelijalähtöistä ohjausta.

Ohjaajan ja ohjattavan (tohtorikoulutettavan) suhde jatkokoulutuksessa on erilainen kuin muussa koulutuksessa. Väitöskirjatyöprojekti kestää pitkään ja edellyttää erityistä sitoutumista sekä jatko-opiskelijalta että ohjaajalta. Ryhtyessään ohjaamaan jatko-opiskelijan väitöskirjaan tähtäävää tutkimusta, ohjaaja ottaa yksittäisen tohtoriopiskelijan tulevaisuudesta henkilökohtaisen vastuun. Ohjaajan tulisi kantaa vastuuta opiskelijan ammatillisesta kasvusta ja siitä, että opiskelijan väitöskirjatutkimukseen on riittävät aineelliset resurssit työn saattamiseksi valmiiksi kohtuullisessa aikataulussa sekä hänen tulisi tukea opiskelijaa uravalintojen suhteen. Myös opiskelijalla on luonnollisesti omat vastuunsa ja velvollisuutensa jatko-opintojen etenemisestä. Toimiva ohjaussuhde palkitsee molempia – ohjattava saa ohjausta, jonka avulla jatko-opinnot edistyvät ja lopputuloksena syntyy laadukasta tutkimusta sisältävä väitöskirja, kun taas ohjaajan menestymiseen omalla tieteellisellä urallaan vaikuttaa ohjattujen väitöskirjojen määrä ja laatu. Ohjaus onkin kahden kauppa, jossa molemmat osapuolet antavat ja saavat. Lisäksi onnistunut ohjaus edesauttaa laadukkaiden tutkimustulosten saavuttamista ts. syntyy korkeatasoisia väitöskirjoja ja tieteellisiä julkaisuja, joista hyötyy myös yliopisto, sillä yliopistot saavat rahoitusta juuri valmistuvien tutkintojen ja tieteellisten tulosten perusteella.

Parhaimmillaan jatko-opintojen ohjausta voisi kutsua mentoroinniksi. Mentoroinnissa asiantuntija antaa ohjausta ja tukea ohjattavalleen ohjattavan tarpeiden mukaisesti. Ohjaaja tukee ja edistää opiskelijan tutkimustyötä omien kokemusten, näkemysten ja osaamisen avulla. Ohjaussuhde on avoin ja läheinen. Mentoroinnissa ohjauksen työvälineenä on luottamuksellinen keskustelu, vuorovaikutus, jossa pyritään tasa-arvoiseen dialogiin. Mentorilta, hyvältä ohjaajalta vaaditaan substanssiosaamisen lisäksi, hyvää kommunikointikykyä, aitoa kiinnostusta opiskelijan jatko-opintoihin sekä empatiakykyä.

Tässä työssä on esitelty hyviä ohjauskäytänteitä yliopiston jatko-opintojen ohjaamiseen. On kuitenkin muistettava, ettei ole yhtä ainutta oikeaa ohjausmallia, sillä jokainen ohjaaja ja ohjattava ovat omanlaisiaan persoonia. Erilaiset opiskelijat kaipaavat erilaista tukea ja ohjausta opinnoissaan. Myös saman tutkimusryhmän sisällä jatko-opiskelijat saattavat kokea hyvinkin eri tavoin ohjaajiensa toiminnan. Hiltusen ja Passasen (2006) tekemästä tutkimuksesta selviää esimerkiksi sukupuolen vaikutus koettuun ohjaukseen: miesten näkemykset perehdytyksestä jatko-opintoihin ja ohjauksen sisällöstä ja toimivuudesta olivat huomattavasti positiivisempia kuin naisten kokemukset. Hyvältä ohjaajalta vaaditaan kykyä tunnistaa ohjattavansa tarpeet, jotta hän pystyisi parhaalla mahdollisella tavalla tukemaan opiskelijan ammatillista kasvua. Opiskelijan tarpeiden tunnistaminen vaatii ohjaajalta aikaa ja tiivistä vuorovaikutusta, jossa keskustelun keinoin selvitetään ohjattavan mahdolliset ongelmakohdat. Jatko-opintojen ohjauksessa on muistettava, että koko prosessi on tärkeä; ei ainoastaan lopputuote eli valmistunut väitöskirja.

6. LÄHTEET

Appelqvist, P., Rönholm, P., Setälä, T., Vanhatalo, J. 2007. Jatko-opintojen ohjaus. Kehittämishanke. Viitattu 20.4.2008.

http://www.dipoli.tkk.fi/ok/p/julkaisut/documents/Jatko_opintojen_ohjaus_2007.pdf

Haapakorpi, A. 2008. Tohtorien varhaiset urat työmarkkinoilla ja tohtorikoulutuksen merkitys työmarkkinoilla. Kirjapaino Hermes OY.

Hiltunen, K. & Pasanen, H.-M. 2006. Tulevat tohtorit. Jatko-opiskelijoiden kokemukset ja arviot tohtorikoulutuksesta 2005. Opetusministeriön julkaisuja 2006:48, 20-49.

Jatko-opinnot ja ohjaus. Viitattu 26.4.2008.

<http://www.uku.fi/hallinto/suunn/Triojhaus0405/triojhaus0405aloitussivu.htm>

Koulutus ja tutkimus 2003-2008. Kehittämissuunnitelma abc. Opetusministeriön julkaisuja 2004:6.

Kuopion yliopisto, Opintoasioiden osasto. Opinto-opas 2007-2008. Tieteellinen jatkokoulutus. Viitattu 14.4.2008

http://www.uku.fi/jatkokoulutus/ky_jatkokoulutus_opinto_opas_2007_verkko.pdf

Kuopion yliopisto, Toiminta- ja taloussuunnitelma 2009-2012. Kuopion yliopiston hallituksen raportti 6.2.2008.

Lampinen, O. 2003. Suomalaisen korkeakoulutuksen uudistuminen – Reformeja ja innovaatioita. Opetusministeriön julkaisuja 2003:25.

Lempiäinen, K. 2008. Tutkijanura – koulusta kolhoosiin? Acatiimi 4, 12-13.

Nummenmaa, A.R., Lairio, M., Korhonen, V. ja Eerola, S. 2005. Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä. Tampereen yliopistopaino.

Ojanen, S. 2000. Ohjauksesta oivallukseen. Ohjausteorian kehittelyä. Saarijärvi: Palmenia-kustannus.

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Gaudeamus.

Palovaara, M., Haapaniemi, T., Naumanen-Tuomela, P., Olkkonen, T., Pirttimäki, S., Tossavainen, K., Turunen, H., Vanhala, M., Voutilainen, U. 2003. Itsearviointilla parempiin ohjauskäytäntöihin. Yliopisto-opiskelijan ohjauksen kehittämishankkeen (OpOke) tutkimusryhmän raportti. Kuopion Yliopiston julkaisuja.

Patja, K., Huhtaniemi, I., Ikonen, E., Kontula, K. 1999. Kohti Karonkkaa. Neuvoja Väitöskirjaa tekevällä. Duodecim.

Räihä, K-J., Nummenmaa, A-R., Suhonen, P., Syvänen, M., Eerola, S., Aaltonen, M., Heinonen, P-R., Vikman, S. 2004. Opinnäytetyö ja sen ohjaus. Ajatuksia ja esityksiä hyvistä käytänteistä. Tampereen Yliopisto.

Toimenpideohjelma tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kehittämiseksi vuosille 2007-2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:7.